

SARO

Strategische Adviesraad
Ruimtelijke ordening
Onroerend erfgoed

**Advies
van 30 oktober 2009
over het ontwerpdecreet
houdende instemming met het Europees verdrag
inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed**

I. SITUERING ADVIESVRAAG

De SARO ontving op 5 oktober 2009 een adviesvraag van de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand over het ontwerpdecreet houdende instemming met het Europees verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed, opgemaakt in Valletta op 16 januari 1992 (verder Verdrag van Malta).

De Vlaamse Regering gaf op 2 oktober 2009 haar principiële goedkeuring aan het ontwerp van decreet houdende instemming met het Verdrag van Malta. De bevoegde minister voor archeologisch patrimonium werd hierbij verzocht om advies te vragen van de strategische adviesraad voor ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed (en van de strategische adviesraad Internationaal Vlaanderen).

Het Verdrag van Malta is gericht op het behoud en de bescherming van het archeologisch erfgoed van Europa. Met het verdrag verplichten de lidstaten zich tot het aanduiden en het beschermen van het archeologisch erfgoed. Het verdrag gaat uit van een geïntegreerd behoud van het archeologisch erfgoed en positioneert de bescherming en de waardering van het archeologisch erfgoed in een ruimer beleidskader. Tevens moeten de lidstaten maatregelen nemen voor de financiering van het archeologisch onderzoek en behoud, het verzamelen en verspreiden van wetenschappelijke informatie, het bewustmaken van het publiek en het verlenen van wetenschappelijke bijstand.

Een specifiek aandachtspunt van het verdrag is de afstemming tussen archeologie en ruimtelijke ordening. Het verdrag pleit voor participatie en samenwerking tussen archeologen, stedenbouwkundigen en planologen voor een betere bescherming van archeologische waarden. Tevens wijst het op de grote uitdagingen voor de bescherming van het archeologisch erfgoed in gebieden met een dynamische ruimtelijke ontwikkeling.

II. ADVIES

Positieve appreciatie

Hoewel het Verdrag van Malta al dateert van 16 januari 1992, werd het in België nog steeds niet bekrachtigd en is het verdrag hier nog steeds niet van toepassing. Het Brussels Gewest heeft zijn instemming met het verdrag verleend met een ordonnantie uit 1994, de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest met een decreet uit 2003 en de Duitstalige Gemeenschap met een decreet van begin 2008.

De SARO staat positief ten opzichte van voorliggend ontwerpdecreet tot instemming met het Europees Verdrag van Malta. Hiermee wordt immers een eerste stap gezet in de juridische vertaling van dit Verdrag, zoals voorzien in het Vlaams regeerakkoord 2009-2014.

Vraag naar volwaardige uitvoering

De SARO erkent dat de Vlaamse wetgeving reeds in belangrijke mate is geïnspireerd op het verdrag. Niettemin ziet de raad nog tal van uitdagingen (cf. verder). Diverse initiatieven dienen nog te gebeuren. Het Vlaams regeerakkoord (pag.51) gaat er van uit dat er een nieuw decreet onroerend erfgoed moet komen, waarin het Verdrag van Malta volledig tot zijn recht komt. Ook de memorie van toelichting bij voorliggend ontwerp van decreet maakt de koppeling tussen het verdrag en het nieuwe decreet: *‘Het is de wens van de bevoegde minister om de bekrachtiging en afkondiging van het instemmingsdecreet gelijktijdig te laten verlopen met het nieuwe decreet onroerend erfgoed.’*

De Raad wenst niet vooruit te lopen op dit debat. De SARO gaat er van uit dat hij te gepasten tijde om advies zal worden gevraagd over het nieuwe decreet onroerend erfgoed. Bovendien wijst de Raad er op dat de bevoegde minister momenteel volop werk maakt van de invulling van zijn beleid; een nieuwe beleidsnota onroerend erfgoed voor de periode 2009-2014 is in opmaak. De SARO zal op 16 november 2009 advies uitbrengen over de beleidsnota onroerend erfgoed.

In het kader van voorliggend advies wenst de SARO twee aandachtspunten van het Verdrag van Malta te benadrukken in het bijzonder de afstemming met ruimtelijke ordening en de financiering.

Afstemming ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed

Het Verdrag van Malta legt sterk de nadruk op de noodzakelijke afstemming tussen archeologie en ruimtelijke ordening. Artikel 5 van het verdrag voorziet dat archeologen betrokken worden bij het planningsbeleid om aldus te komen tot evenwichtige strategieën voor de bescherming, het behoud en het beter tot zijn recht komen van plaatsen van archeologisch belang. Ook moeten archeologen betrokken worden in de verschillende fasen van ontwikkelingsprojecten.

De Raad benadrukt de noodzakelijke afstemming tussen het ruimtelijk beleid en het beleid inzake onroerend erfgoed. Nu de bevoegdheid voor beide beleidsdomeinen verdeeld is over twee minister is deze vraag naar afstemming nog meer noodzakelijk.

De Raad gaat – zoals eerder reeds gesteld – in het kader van voorliggend advies niet verder in op het brede afstemmingsveld tussen het ruimtelijk beleid en het beleid inzake onroerend erfgoed. Afstemming situeert zich onder meer op het niveau van de ruimtelijke structuurplannen op gewestelijk, provinciaal en

gemeentelijk niveau. Archeologie moet al in een vroege fase van het planproces ingebracht worden. Het gaat dan bijvoorbeeld om het opnemen van de ontwikkelingsperspectieven voor onroerend erfgoed in het richtinggevend deel van de structuurplannen. Inzake inventarisatie verwijst de SARO onder meer naar de recente vaststelling (14 september 2009) van de inventaris van het bouwkundig erfgoed.

Naast de opmaak van de beleidsnota onroerend erfgoed 2009-2014 is momenteel ook de beleidsnota ruimtelijke ordening 2009-2014 in opmaak. De SARO zal – als strategische adviesraad voor ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed – op 16 november 2009 advies uitbrengen over de beleidsnota onroerend erfgoed en over de beleidsnota ruimtelijke ordening. De SARO zal bij de advisering van beide beleidsnota's onder meer aandacht hebben voor de onderlinge afstemming (ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed).

Financiering

Artikel 6 van het Verdrag van Malta gaat over de financiering van het archeologisch onderzoek. De lidstaten moeten zorg dragen voor financiële steun voor archeologisch onderzoek, en zij moeten de materiële middelen voor archeologisch onderzoek doen toenemen. De memorie van toelichting verwijst hieromtrent naar de financiële steun die voorzien is bij werken aan archeologische monumenten en zones. Tevens wijst de nota er op dat de financiële middelen voor het Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed de laatste jaren sterk is gestegen.

Om tot een volwaardige bescherming van het archeologisch erfgoed te komen zal de overheid een niet onbelangrijke inspanning moeten leveren bij de invoering van een goed functionerend en haalbaar financieringssysteem.

De kosten voor archeologisch onderzoek van een site zijn niet vooraf exact te bepalen omdat niet steeds voldoende bekend is wat in de bodem zal worden aangetroffen. De kosten kunnen soms zeer hoog zijn. Dit kan de haalbaarheid van projecten in het gevaar brengen en de ontwikkeling ervan vertragen of verhinderen. De SARO dringt er op aan om in de toekomst betrokken te worden bij de verdere uitwerking van een volwaardig financieel instrumentarium voor de verdere implementatie van het verdrag van Malta.